

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія аеронавігації

РОБОЧА ПРОГРАМА

**навчальної дисципліни
«Авіаційна безпека»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого
(бакалавр) рівня вищої освіти
272 Авіаційний транспорт (Аеронавігація)**

**Харків
2022**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2022 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу
Протокол від 22.08.2022 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з технічних дисциплін
Протокол від 29.08.2022 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії аеронавігації,
протокол від 15.08.2022 № 1.

Розробник:

Викладач циклової комісії аеронавігації, спеціаліст вищої категорії,
викладач - методист Яцина Є.В.

Рецензенти:

1. Професор циклової комісії аеронавігації, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, викладач-методист Тягній В.Г.
2. Професор кафедри аеронавігаційних систем навчально-наукового інституту Аеронавігації, електроніки та телекомунікації Національного авіаційного університету, доктор технічних наук, доцент Шмельова Т.Ф.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва напрямку підготовки, спеціальності, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS –1 Загальна кількість годин – 30 Кількість тем – 9	272 Авіаційний транспорт (Аеронавігація) освітньої програми першого (бакалавр) рівня вищої освіти	Навчальний курс - 2 Семестр - 3 Види контролю: залік
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять		
Денна форма навчання Лекції – 16 годин Практичні заняття – 2 години; Самостійна робота – 12 годин; Реферати (тощо) – 1 – 3 семестр	Заочна форма навчання Лекції – 4 годин Практичні заняття – 2 години; Самостійна робота – 24 годин; Реферати (тощо) – 1 – 3 семестр	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Авіаційна безпека»: ознайомлення здобувачів освіти із законодавством і програмою авіаційної безпеки, методами виявлення заборонених до перевезення предметів і пристроїв, охороною повітряних суден на стоянці, організацією системи контролю доступу в авіаційних суб'єктах цивільної авіації, контролем на безпеку, перевіркою повітряних суден з метою забезпечення безпеки.

Завдання вивчення дисципліни: навчити здобувачів освіти умінню виконувати необхідні вимоги і правила АБ відповідно до програми авіаційного суб'єкта, набути знання та уміння щодо організації дій у разі:

- актив незаконного втручання;
- загрози вибуху повітряного судна на землі і в повітрі;
- ведення переговорів з терористами;
- виникнення кризової ситуації.

Очікувані результати навчання:

знати:

- законодавчу базу в сфері авіаційної безпеки, включаючи обов'язки та відповідальність персоналу, який виконує заходи авіаційної безпеки;
- нормативну базу, акти незаконного втручання в цивільну авіацію, сучасні види загроз;
- про цілі та систему організації авіаційної безпеки, включаючи обов'язки та відповідальність персоналу, який виконує заходи щодо безпеки;
- про процедури контролю доступу;
- здатність застосовувати відповідні дії у випадку виникнення інцидентів, пов'язаних з авіаційною безпекою;
- про вплив поведінки та реакції людини на виконання обов'язків по забезпеченню безпеки;
- вимоги законодавства відносно проведення огляду/догляду та ПС;

- конфігурацію типів повітряного судна та схем проведення огляду/догляду з метою авіаційної безпеки.

вміти:

- застосовувати знання вимог законодавства відносно проведення огляду, догляду повітряного судна;
- вживати необхідні дії у випадку виявлення заборонених предметів; виявляти заборонені предмети та речовини;
- проводити огляд, догляд повітряного судна на рівні, який би гарантував виявлення прихованих, заборонених до перевезення предметів та речовин.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми під час професійної діяльності у галузі авіаційного транспорту в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів вивчення елементів транспортних систем і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов
Фахові компетентності (ЗК)	ЗК-8	Базові знання в галузі, необхідні для освоєння загально професійних дисциплін
	ПРН-32	Застосовувати знання в галузі, необхідні для освоєння загально професійних дисциплін

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. ВСТУП ДО КУРСУ. НОРМАТИВНА БАЗА

Ознайомлення із змістом курсу, темами, порядком тестування. Визначення АБ, АНВ, диверсії, ризику, вразливості. Характеристика нападників, терористів - смертників. Аналіз статистики та характеру АНВ. Стратегія дій персоналу проти терористів. Класифікація загроз та АНВ. Основні завдання, принципи та концепції забезпечення АБ з урахуванням вимог ІКАО, ЄКЦА, нормативно-правової бази забезпечення АБ ЦА України. Вимоги програми АБ. Конвенції з АБ. Реалізація потреб АБ.

Тема № 2. ЗАБОРОНЕНІ ПРЕДМЕТИ ТА РЕЧОВИНИ

Предмети, заборонені та обмежені до перевезення на борту ПС. Загальні відомості про вибухові пристрої та речовини. Багаж, що перевозиться у багажному відсіку. Контроль на безпеку вантажу, поштових, кур'єрських відправлень

Тема № 3. БЕЗПЕКА АЕРОПОРТУ

Захист аеропорту та контроль доступу. Захист аеропорту та контроль на безпеку. Пасажири особливої категорії та перевезення зброї та боєприпасів.

Багаж, що перевозиться у багажному відсіку. Контроль на безпеку вантажу, поштових, кур'єрських відправлень.

Тема № 4. БЕЗПЕКА ПОВІТРЯНИХ СУДЕН.

Організація захисту активів САД, в тому числі повітряних суден. Стандартні експлуатаційні процедури, що пов'язані з охороною ПС. Прийом-передача ПС і їх охорона.

Тема № 5. ДІЇ У ВІДПОВІДЬ У РАЗІ СКОЄННЯ АНВ

Класифікація надзвичайних ситуацій. Дії при отриманні повідомлень про загрозу вибуху. Розпізнавання підозрілої поведінки. Взаємодія зі службами аеропорту при виникненні надзвичайних ситуацій. Дії в разі евакуації.

Тема № 6. ОГЛЯД ТА ДОГЛЯД ПС З МЕТОЮ БЕЗПЕКИ

Організаційні заходи при проведенні передпольотного та післяпольотного огляду ПС з метою безпеки. Організаційні заходи при проведенні передпольотного та післяпольотного догляду ПС з метою безпеки. Місця проведення огляду та догляду ПС. Місця пломбування ПС.

Тема № 7. ДІЇ ЧЛЕНІВ ЛЬОТНОГО ЕКІПАЖУ У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ НА БОРТУ ПОВІТРЯНОГО СУДНА

Вимоги до членів екіпажу. Передпольотний брифінг. Дії членів екіпажу у разі виникнення надзвичайних ситуацій на борту ПС. Загроза вибуху повітряного судна. Ведення переговорів екіпажу з правопорушниками. Дії після врегулювання кризової ситуації. Порядок дії екіпажу після завершення інциденту. Інструкція з оцінки рівня загрози безпеки цивільної авіації України.

ТЕМА 8

ДІЇ ЕКІПАЖУ ПО ВІДНОШЕННЮ ДО ПАСАЖИРІВ, ЩО ПОРУШУЮТЬ ПОРЯДОК АБО НЕДИСЦИПЛІНОВАНИХ ПАСАЖИРІВ

Політика по відношенню до потенційно небезпечних пасажирів. Дії членів екіпажу щодо недисциплінованих пасажирів. Порядок подання повідомлень про правопорушення, що мало місце на борту ПС.

ТЕМА 9

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЗАГРОЗИ БЕЗПЕЦІ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ УКРАЇНИ

Управління ризиками АБ ЦА. Методика оцінки рівня загрози та ризиків. Оцінка рівня загрози та ризиків під час виконання польотів за межами України. Оцінка рівня загрози та ризиків під час виконання польотів над/поблизу конфліктних зон. Запровадження додаткових заходів АБ.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни	Вид конт.
--	---	--------------

Номер та найменування теми	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні	Самостійна робота	
Тема № 1: Вступ до курсу. Нормативна база	4	2				2	
Тема № 2. Заборонені предмети та речовини	3	2				1	
Тема № 3. Безпека аеропорту	4	2				2	
Тема № 4. Безпека повітряних суден	3	2				1	
Тема № 5. Дії у відповідь у разі скоєння АНВ	3	2				1	
Тема № 6. Огляд та догляд ПС з метою безпеки	3	2				1	
Тема № 7: Дії членів льотного екіпажу у разі виникнення надзвичайних ситуацій на борту повітряного судна	4	2				2	
Тема № 8: Дії екіпажу по відношенню до пасажирів, що порушують порядок або недисциплінованих пасажирів	2	1				1	
Тема № 9: Оцінювання рівня загрози безпеці Цивільної авіації України	4	1		2		1	Залік тест
Всього за курс:	30	16		2		12	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та найменування теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні	Самостійна робота	
Тема № 1: Вступ до курсу. Нормативна база	3	0,5				2,5	
Тема № 2. Заборонені предмети та речовини	3	0,5				2,5	
Тема № 3. Безпека аеропорту	3	0,5				2,5	
Тема № 4. Безпека повітряних суден	3	0,5				2,5	
Тема № 5. Дії у відповідь у разі скоєння АНВ	3	0,5				2,5	
Тема № 6. Огляд та догляд ПС з метою безпеки	5	1				4	
Тема № 7: Дії членів льотного екіпажу у разі виникнення надзвичайних ситуацій на борту повітряного судна	4			1		3	
Тема № 8: Дії екіпажу по відношенню до пасажирів, що порушують порядок або недисциплінованих пасажирів	4			1		3	
Тема № 9: Оцінювання рівня загрози безпеці Цивільної авіації України	2	0,5				1,5	Залік тест

Всього за курс:	30	4		2		26	
-----------------	----	---	--	---	--	----	--

4.1.4. Завдання на самостійну роботу з навчальної дисципліни

Завдання, що виносяться на самостійну роботу	Кількість годин	Література:
Взагалі за курс: Авіаційна безпека	12	
Тема № 1: Вступ до курсу. Нормативна база	2	№2
Тема № 2. Заборонені предмети та речовини	1	№ 1-12
Тема № 3. Безпека аеропорту	2	№4
Тема № 4. Безпека повітряних суден	1	№ 5
Тема № 5. Дії у відповідь у разі скоєння АНВ	1	№ 9
Тема № 6. Огляд та догляд ПС з метою безпеки	1	№ 7
Тема № 7: Дії членів льотного екіпажу у разі виникнення надзвичайних ситуацій на борту повітряного судна	1	№ 8 №2,
Тема № 8: Дії екіпажу по відношенню до пасажирів, що порушують порядок або недисциплінованих пасажирів	2	12
Тема № 9: Оцінювання рівня загрози безпеці Цивільної авіації України	1	№ 6

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

Кібернетична безпека в цивільній авіації України

5.1.2. Теми курсових робіт

Курсових робіт не передбачено

5.1.3. Теми наукових робіт

Наукових робіт не передбачено

6. Методи навчання

Аудиторні заняття проводяться у формі візуального представлення аналітично-графічного матеріалу дисципліни (схеми, графіки, плакати, слайди), перегляд відеофільму або відеоролика, на яких курсанти повинні виконувати відповідні розумові та практичні дії.

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення теоретичних питань лекційних занять, опрацювання завдань практичних занять.

Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль.

1. Характеристика нападників-терористів.
2. Що належить до актів незаконного втручання?
3. Що відноситься до причин і мотивів здійснення АНВ
4. Нормативні документи з питань АБ
5. Хто звільняється від контролю на безпеку?

6. Що входить до переліку небезпечних предметів, речовин, заборонених до перевезення повітряним транспортом
7. Дії персоналу при АНВ
8. Що входить у зону обмеженого доступу, що охороняється?
9. Організація охорони об'єктів аеродрому
10. Хто забезпечує виконання вимог АБ?
11. Система контролю доступу в аеропорт
12. Основні види надзвичайних та кризових ситуацій
13. Дії при отриманні повідомлення про загрозу вибуху на борту ПС
14. Правила проведення оглядів, доглядів ПС
15. Порядок забезпечення АБ на аеродромі базування в іншій державі
16. Види перевірок ПС на АБ
17. Які документи повинен мати при собі персонал в державі перебування?
18. Принципи захисту аеропорту
19. У яких випадках проводиться спеціальний догляд ПС на землі?
20. Як передаються повітряні судна під охорону
21. В яких випадках проводиться особистий контроль?
22. Які дії при одержанні повідомлення про загрозу вибуху телефоном?
23. Порядок прийому-передачі ПС під охорону
24. Як забезпечується контроль за дотриманням пропускнуго режиму?
25. У яких випадках проводиться передпольотний догляд ПС?
26. На кого покладається організація охорони і контроль забезпечення безпеки ПС?
27. Які дії у разі виявлення вибухового пристрою або іншого підозрілого предмету?
28. Обов'язки охорони ПС
29. Відмінностями між зонами обмеженого доступу і зонами, вільними від обмежень
30. Дії персоналу при виявленні вибухового пристрою або іншого підозрілого предмету
31. Перелік небезпечних предметів, речовин, заборонених до перевезення в пасажирському салоні повітряного судна.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти враховуються такі види робіт: навчальні заняття; самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань - рефератів, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів); виконання тестів. Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Студент, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100 бальної системи помножується на коефіцієнт

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках курсантів (студентів, слухачів), екзаменаційних книжках. **Присутність курсантів на проведенні підсумкового контролю (екзамену) обов'язкова.** Якщо курсант не з'явився на підсумковий контроль (екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився». **Підсумковий контроль (екзамен)** оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамену), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином

максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені), які використовуються при розрахунку успішності курсантів, становить - **50**. Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамену).

$$\begin{array}{lcl} \text{Підсумкові бали} & & \text{Загальна кількість} \\ \text{навчальної} & = & \text{балів (перед} \\ \text{дисципліни} & & \text{підсумковим} \\ & & \text{контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем} \end{array}$$

Курсант, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, що створюється навчально-науковими інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Курсанти, які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Курсанти, які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з коледжу. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з коледжу.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90–100	Відмінно (“зараховано”)	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.

82–89	Добре (“зараховано”)	В	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
75–81	Добре (“зараховано”)	С	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
68–74	Задовільно (“зараховано”)	Д	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60–67	Задовільно (“зараховано”)	Е	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.

35–59	Незадовільно („не зараховано”)	F X	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1–34		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література

1. Конвенція про міжнародну організацію цивільної авіації, ІКАО (Чикаго, 1944).
2. Конвенція про злочини та інші акти, вчинені на борту повітряних суден, ІКАО (Токіо, 14 вересня 1963 року).
3. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден, ІКАО (Гаага, 15 грудня 1970 року).
4. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, що спрямовані проти безпеки цивільної авіації, ІКАО (Монреаль, 23 вересня 1971 року).
5. Протокол про боротьбу з незаконними актами насильства у міжнародних аеропортах цивільної авіації, ІКАО (Монреаль, 24 лютого 1988 року).
6. Конвенція про маркування пластичних вибухових речовин з метою їх виявлення, ІКАО (Монреаль, 01 березня 1991 року).
7. Конвенція про боротьбу з незаконними актами по відношенню до міжнародної цивільної авіації, ІКАО (Пекін, 10 вересня 2010 року).

8. Протокол, що доповнює Конвенцію про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден, ІКАО (Пекін, 10 вересня 2010 року).
9. Протокол, що змінює Конвенцію про злочини та деякі інші акти, що здійснюються на борту повітряних суден, ІКАО (Монреаль, 4 квітня 2014 року).
10. Додаток 17. Безпека. Захист міжнародної цивільної авіації від актів незаконного втручання, ІКАО (11-е видання, поправка 17, липень 2020 року).
11. Док 8973 Керівництво з авіаційної безпеки, ІКАО (12-е видання, 2020).
12. Док 30, Частина II. Безпека. Політика країн-членів ЄКЦА у сфері авіаційної безпеки, ЄКЦА (13-е видання, травень 2010 року, поправка 11 травень 2019).
13. Циркуляр ІКАО (рос.) «Инструктивный материал по правовым аспектам проблемы недисциплинированных и нарушающих порядок пассажиров» (від 28.06.02 № 288 LE/1).
14. Повітряний кодекс України, Закон України, від 19.05.2011 № 3393-VI, редакція від 12.04.2017.
15. «Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації», Закон України, від 21.03.2017 №1965-VIII.
16. «Про перевезення небезпечних вантажів», Закон України, від 06.04.2000 № 1644-III, редакція від 28.12.2015.
17. «Про затвердження Програми підготовки персоналу з авіаційної безпеки», Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 18.06.2007 № 508.
18. «Про затвердження інструкції щодо дії членів екіпажу у разі виникнення надзвичайних ситуацій на борту повітряного судна під час виконання пасажирських авіаперевезень», Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 17.06.2008 № 48/ДСК.
19. «Про затвердження Інструкції з оцінки рівня загрози безпеці цивільної авіації України», Наказ Міністерства інфраструктури України від 11.06.2020 № 356.
20. «Про затвердження Інструкції про порядок перевезення зброї та боєприпасів пасажирськими рейсами авіаційного транспорту», Наказ Державної авіаційної служби України від 18.03.2005 № 199.
21. «Положення про взаємодію в контрольованій зоні авіаційних суб'єктів служб авіаційної безпеки з підрозділами центральних органів виконавчої влади, щодо забезпечення авіаційної безпеки», Наказ Державної авіаційної служби України від 05.07.2006 № 482.
22. «Про затвердження Авіаційних правил України «Правила охорони повітряних суден та інших важливих об'єктів цивільної авіації, забезпечення контролю доступу до них», Наказ Державної авіаційної служби України від 07.08.2019 № 1017.
23. «Про затвердження Авіаційних правил України «Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу», Наказ Державної авіаційної служби України від 26.11.2018 № 1239.

24. «Про затвердження Авіаційних правил України «Інструкція з організації та здійснення контролю на безпеку в аеропортах України», Наказ Державної авіаційної служби України від 15.03.2019 № 322

Додаткова література

1. Бабак В.П. Безпека авіації – Київ: Техніка, 2004.
2. Інструкція та технологія з організації та здійснення контролю на безпеку в КЛК НАУ.
3. Інструкція щодо дій членів екіпажу ПС КЛК НАУ у разі виникнення надзвичайних ситуацій.
4. Методичні посібники по діях при АНВ.
5. Методичні посібники по діях інженерно-технічного складу при АНВ.
6. Правила проведення оглядів, доглядів та спецдоглядів ПС КЛК НАУ. 19. Програма АБ КЛК НАУ.

Інформаційні ресурси

1. Власні видання Мінтранспорту, Державіаслужби
2. Засоби масової інформації.
3. Джерела в інтернеті.